

Żyjemy na planecie, której zasoby są ograniczone. Przewiduje się, że niedobór zasobów, w połączeniu z nie zrównoważoną produkcją i konsumpcją, ograniczy dalsze możliwości wzrostu gospodarczego. Co więcej, wzrost ten przestaje być utożsamiany ze wzrostem poziomu jakości życia i dobrostanu, przynajmniej po osiągnięciu pewnego poziomu PKB per capita. Mimo to, obecne systemy gospodarcze i polityczne wciąż funkcjonują w paradygmacie stałego wzrostu gospodarczego, którego ograniczenia są ignorowane przez kluczowych interesariuszy, takich jak politycy czy przedsiębiorcy. Niemniej jednak, pojawiło się wiele alternatywnych koncepcji rozwoju społeczno-ekonomicznego – w tym degrowth, zwykle tłumaczony na język polski jako postwzrost. Koncepcja ta wywodzi się z ekonomii ekologicznej i sprawiedliwości społecznej. Jej głównym postulatem jest ograniczenie wielkości gospodarki globalnej przez sprawiedliwą redukcję produkcji i konsumpcji. Zwolennicy degrowth podkreślają konieczność natychmiastowego, dobrowolnego i sprawiedliwego procesu redukcji produkcji, konsumpcji i – przede wszystkim – wpływu na środowisko w globalnej gospodarce. Różni się to wyraźnie od mimowolnej i szkodliwej recesji gospodarczej (ta ostatnia może wystąpić w sytuacji kontynuowania wzrostu). W koncepcji degrowth podkreśla się wysoką jakość życia, której towarzyszy ograniczenie wpływu aktywności gospodarczej na środowisko, oraz równomierną dystrybucję dobrobytu między narodami.

W świecie nauki koncepcja degrowth zyskuje coraz większą uwagę. Mimo to, ramy teoretyczne tej koncepcji nadal pozostają szerokie i dalekie od precyzyjnej strategii zmiany społeczno-gospodarczej. W szczególności, wciąż brakuje jasnych sposobów operacjonalizacji i pomiaru degrowth. W tym kontekście istotne wydaje się zaproponowanie wskaźników degrowth, w szczególności związanych z kontekstem miejskim. Wynika to z faktu, iż to właśnie w miastach koncentruje się produkcja i konsumpcja i związany z nimi wpływ na środowisko. Obecnie, w miastach mieszka ponad połowa ludności świata, a zgodnie z szacunkami ONZ do 2030 roku będzie to już 60%. Co więcej, mimo iż miasta zajmują jedynie 3% łącznej powierzchni naszej planety, odpowiadają za 80% produkcji globalnej i za 2/3 światowego popytu na energię elektryczną, generując przy tym aż 75% emisji dwutlenku węgla. Jednocześnie, to właśnie miasta pozostają ośrodkami skupiającymi różnorodne idee i wiedzę, i miejscami gdzie możliwe jest przeciwdziałanie nie zrównoważonym praktykom w sposób umożliwiający uzyskanie efektu globalnego.

W związku z powyższym, kluczowym problemem badawczym poruszonym w tym projekcie jest operacjonalizacja koncepcji degrowth, zwłaszcza w kontekście miejskim. Przypuszczamy, że taka operacjonalizacja jest możliwa przy użyciu odpowiedniego zestawu wskaźników. Naszym głównym celem jest stworzenie kompleksowego zestawu takich wskaźników, zaprojektowanych szczególnie w kontekście miejskim, do elastycznego stosowania w różnych krajach, znajdujących się na różnym poziomie rozwoju. Dwa kolejne cele niniejszego projektu dotyczą weryfikacji zaproponowanego zestawu wskaźników w przypadku kurczących się miast (ponieważ proces kurczenia się miast ma pewne cechy wspólne z degrowth), a także w kontekście globalnym (w odniesieniu do koncepcji granic planetarnych, zwracającej uwagę na ograniczenia dalszego wzrostu związane z postępującą degradacją środowiska w skali globalnej). Dodatkowym celem projektu jest zbadanie powiązań pomiędzy koncepcją degrowth a innymi koncepcjami związanymi z rozwojem społeczno-ekonomicznym (z uwzględnieniem aspektów środowiskowych) w kontekście miejskim, zwłaszcza transformacji w kierunku zrównoważonego rozwoju (ang. sustainability transitions).

Projekt podzielony jest na cztery pakiety zadań odpowiadające powyższemu celowi. Pierwszy pakiet zadań dotyczy poszukiwania powiązań między koncepcją degrowth a innymi koncepcjami rozwoju społeczno-gospodarczego (z uwzględnieniem aspektów środowiskowych), a także zidentyfikowania kluczowych aspektów rozwoju miast, które wymagają szczególnej uwagi w tym kontekście. Drugi pakiet zadań ma na celu operacjonalizację koncepcji degrowth w kontekście miast. Będzie się to wiązało ze stworzeniem zestawu wskaźników służących pomiarowi degrowth i ich wstępnej weryfikacji w wybranych miastach stanowiących studia przypadków. Trzeci pakiet zadań będzie odnosił się do powiązań między koncepcją degrowth a kurczeniem się miast, i ma służyć weryfikacji zaproponowanych wskaźników w przypadku kurczących się miast. Czwarty pakiet zadań dotyczy weryfikacji koncepcji degrowth w kontekście globalnym – nawiązując do koncepcji granic planetarnych. Zaproponowane wskaźniki degrowth będą powiązane z tymi, które zostały przedstawione w dyskusjach dotyczących granic planetarnych, a także policzone dla światowych obszarów miejskich z wykorzystaniem danych z programu UN-Habitat. Zadania będą się rozpoczynały we wskazanej kolejności, ale wszystkie będą trwały do końca projektu, aby umożliwić ich weryfikację wcześniejszych wyników.